

'dat de maatregelen van het Militair Gezag zoveel mogelijk in de geest van de bevolking zullen worden genomen en bovendien op grond van de omstandigheid dat de uit Engeland overgekomen staf aanzienlijke uitbreiding behoeft, zullen van stond af aan talrijke landgenoten, die gedurende de bezettingstijd in Nederland hebben vertoefd, bij de verschillende organen van het Militair Gezag worden te werk gesteld.'

Onder Kruls en de sous-chef, Posthumus Meyjes, waren de belangrijkste functies die van sectiehoofd en militair commissaris. Enkele sectiehoofden werden vóór mei '45 vervangen¹, maar niet door krachten uit het bevrijde Zuiden en er zijn, voorzover ons bekend, onder de militaire commissarissen in de periode september '44-april '45 maar twee geweest 'die gedurende de bezettingstijd in Nederland (hadden) vertoefd', twee OD'ers: de militaire commissaris van het district Mijnstreek (ir. C. M. J. A. F. Nicolas) en die van het district Den Bosch (C. P. N. Thomas); de eerste kreeg zijn aanstelling in oktober '44, de tweede in januari '45. 'Van het begin af is het streven geweest', legde Kruls in '48 aan de Enquête-commissie uit,

'dat de heren, komende uit het Militair Gezag-apparaat², te zijner tijd moesten terugtreden en zich moesten doen vervangen door anderen. Het is in het algemeen slecht gelukt, want de uiteindelijke toestand, toen het noorden bevrijd was, was dat de meeste provinciale militaire commissarissen mensen waren die uit Londen waren gekomen . . . De overneming van de leiding is altijd heel moeilijk geweest. Om de top in een provincie te vervangen door iemand uit bezet gebied, heeft voortdurend moeilijkheden gegeven.'³

Waardoor kwam dat? Er waren, dunkt ons, drie factoren. De eerste was dat wie eenmaal in het Militair Gezag een verantwoordelijke functie bekleedde, zijn best deed om die functie te blijven uitoefenen; de tweede

¹ Begin '45 werd nog een nieuwe sectie gevormd: een voor Oost- en West-Indische zaken. Deze sectie, geleid door de generaal-majoor b.d. van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger J. C. J. Bongers, heeft zich hoofdzakelijk met Oostindische zaken beziggehouden: zij moest de in bevrijd Nederland aanwezige Indische verlofgangers (ambtenaren en personen uit het bedrijfsleven) aan transport naar Australië helpen alsook op verzoek van van Mook (hij had die nieuwe sectie doen oprichten) ca. zes-en-twintighonderd krachten recruterende die naast die verlofgangers aan de Indische 'regering' (luitenant-gouverneur-generaal van Mook en zijn departementshoofden) ter beschikking werden gesteld. In een jaar tijd, van begin maart '45 tot begin maart '46, zond de sectie ruim zeven-en-dertighonderd krachten uit. ² D.w.z.: uit het in Engeland gevormde apparaat. ³ Getuige H. J. Kruls, *Enq.*, dl. V c, p. 160.